

SMART
KREATIV
STAD

PILOTSTUDIE #3 FISKSÄTRA VIBES

**REFLECT
FISKSÄTRA STORIES**

REFLEKTIONER KRING EN PROCESS

Reflect/Fisksätra stories är ett konstverk som vill spegla Fisksätra och de som bor där, deras historier om platsen, minnen och erfarenheter av specifika platser i Fisksätra.

Det vill också undersöka hur platsen och människorna som bebor den kan spegla sig i varandra.

Repetition mönster rytm

—tillvarons märkliga upprepningar och stadens osynliga mönster.

Smart Kreativ Stad i samarbete med Nacka kommun, Stena Fastigheter, m.fl.

Jag är skådespelare och kulturgeograf. Jag är intresserad av människor, relationer och platser. En utgångspunkt för mig när jag gjorde Reflect/Fisksätra stories var undersökandet av vad som definierar en specifik plats. En plats är fysisk, visst, men det är så mycket mer som gör platsen specifik. Vad formar dess identitet? Hur skapas kulturen på platsen? Hur knyter vi an till platser? Hur interagerar platsen och människorna med varandra? Hur påverkar de varandras identiteter? För mig är människorna och berättelserna om platsen helt centrala i de här frågeställningarna.

Platsen Fisksätra var ny för mig. Jag hade ingen relation dit, ingen ingång. Jag har tidigare arbetat både konstnärligt och akademiskt med minnen och berättelser om platser och i min praktik sett att det som skapar anknytning till en plats ofta är berättelserna om den. Det kan vara den historiska berättelsen om platsen, men det kan också vara den lilla, alldeles vardagliga berättelsen som en annan människa berättar. Genom att dela den personliga berättelsen om en plats med varandra kan vi öppna upp nya ingångar till platsen. Det skapar lager-på-lager-effekter och platser vi kanske inte ens lagt märke till tidigare får plötsligt form, betydelse och mening. På det sättet kan vi surfa på någon annans anknytning och snabbare få tillträde och relation till platsen.

Jag var intresserad av Fisksätra som plats eftersom den är så destillerad. Det är så mycket samlat liv på en så liten yta. När jag vistats ett tag där upptäckte jag att det finns många starka band mellan människorna där och platsen, en enorm stolthet över Fisksätra, blandat med en känsla av uppgivenhet och ilska över att vara missförstådd. Många uttryckte att platsen var missförstådd, och med det även de som befolkar den.

Min första idé var att ge plats åt Fisksätraborna. Jag ville låta dem aktivt delta, låta dem göra verket, eftersom jag upplevde att det fanns en maktproblematik med att komma in som utomstående och berätta deras historia. Jag tänkte mig att arbeta i workshopform under hela våren 2017 med de boende i Fisksätra, både unga och gamla, män och kvinnor från olika delar av världen. Det bor över 80 nationaliteter i Fisksätra. Jag ville samla in deras berättelser om olika platser i Fisksätra och destillera de berättelserna till rörelser. Jag ville på det sättet skapa en koreografi som jag tänkte filma och som sedan skulle gå i en loop på stora skärmar i fönstret på Fisksätra bibliotek. Jag ville dessutom pröva en idé jag länge varit nyfiken på: att göra en platsspecifik podwalk med dessa personers berättelser kopplade till olika platser med hjälp av gps. Denna vandring skulle gå att ta del av med hjälp av en smartphone och skulle, hade jag tänkt utgå från biblioteket. Det skulle vara ett komplement till filmen där man skulle få hela historien bakom de olika rörelserna.

**Jag kände att om jag skulle kräva
något av Fisksätraborna – en
intimitet, en sårbarhet – så måste
jag rimligtvis också kräva det av
mig själv.**

Jag började med att ta kontakt med olika unga människor jag hade fått tips om och även olika föreningar, men ganska snart stod det klart för mig att de flesta inte var intresserade av att synas på skärmar på Fisksätra torg. De ville inte ens att deras röst skulle höras. Jag funderade mycket på varför och jag vet inte riktigt, men jag tror att det kan vara för att det inte finns någon som helst anonymitet i Fisksätra, alla känner eller känner till varandra. Det blir snabbt väldigt intimt. Kanske för intimt.

Jag var tvungen att tänka om. Jag kände att om jag skulle kräva något av Fisksätraborna – en integritet, en sårbarhet – så måste jag rimligtvis också kräva det av mig själv. Som skådespelare ligger mitt sätt att utsätta mig i gestaltandet och därför arbetade jag istället vidare med en idé där jag själv gestaltade Fisksätrabornas personliga berättelser om Fisksätra. Det blev också ett sätt att balansera den skeva maktsituationen. Jag upplevde att jag själv satte något på spel genom att göra gestaltningen. Jag kunde inte gömma mig och bli bekväm, utan var tvungen att bidra med något sårbart själv. Det var både läskigt, spännande och svårt.

Jag ville berätta varje historia på den plats det handlade om eller där den utspelat sig och ville därför göra en föreställning i form av en personlig stadsvandring, en form jag provat tidigare, men inte i den här skalan och inte genom en gestaltning.

Jag var intresserad av den autentiska berättelsen och det autentiska tilltalet. Jag tillbringade ganska mycket tid i Fisksätra, knöt kontakter och fick tips om människor som kanske kunde vara intresserade av att vara med. Jag träffade både män och kvinnor av olika ursprung, såväl äldre som yngre och intervjuade dem i omkring en timme var. De flesta intervjuerna gjorde jag i ett avskilt rum på Fisksätra bibliotek, men någon gång var jag också hemma hos personen. Jag började varje intervju-session med att berätta om projektet och att det var deras egna ord jag ville använda i konstprojektet som

skulle bli en gestaltad vandring och berättelse om Fisksätra. Alla intervjuer spelades in, med intervjupersonernas tillåtelse. Det som förvånade mig var att alla, utan undantag, var så generösa och öppenhjärtiga. Jag upplevde att det gick väldigt fort att komma till kärnan i berättelsen. Många delade med sig av djupt personliga och drabbande berättelser om händelser i sina liv, kopplade till Fisksätra. Det var ett stort förtroende att få ta del av och det väckte mycket tankar och frågor.

Hur skulle jag förvalta detta förtroende? Jag funderade mycket över med vilken rätt jag kommer till Fisksätra och tror mig kunna berätta deras historia. Parasiterar jag i själva verket på Fisksätraborna? Är det ens etiskt försvarbart? För mig är teater – och konst också för den delen – alltid mötet. Mötet mellan konstverket och betraktaren, mötet mellan aktören och publiken och även mötet mellan betraktaren och sig själv. Teater för mig, är att se och bli sedd, att känna igen, att spegla sig i någon annan, att reflektera. Jag vet fortfarande inte om det var rätt väg att gå, men för mig blev föreställningen och arbetet med den ett sätt att mötas.

På samma sätt var det viktigt att förvalta förtroendet i gestaltningen, att hitta rätt ton. Jag ville vara autentisk och sann gentemot berättelsen, men samtidigt undvika att färgas för mycket av berättarens ton och idiom.

Jag ville inte spela någon av berättarna. Jag ville inte heller att de skulle vara alltför lätta att känna igen. Jag var tvungen att förhålla mig oerhört ödmjuk inför det här gestaltungsuppdraget. Och lyhörd. Det var väldigt stimulerande och spännande att arbeta med. Och svårt! Från början hade jag tänkt mig att jag skulle gestalta de olika personerna realistiskt och därför tala fritt, men under arbetet blev det tydligt att jag tvärtom genom att använda mig av manus i hand kunde signalera autenticitet. Det var en intressant insikt. Dessutom blev det lättare att förstå när jag bytte gestalt och på så vis kunde jag än mer tona ner det personliga idiomet.

Jag hade på ett tidigt stadium bestämt mig för att ta hjälp när det kom till gestaltningen och min skådespelarkollega Malin Güettler fungerade som yttre öga och bollplank, vilket var helt ovärderligt. Hon bidrog också med ett nyttigt utifrånperspektiv.

Lika viktigt var det med ett inifrånperspektiv och det stod både biblioteket och Fisksätra Museum för. Vi hade kontakt genom hela projektet, vilket var till stor hjälp. Biblioteket upplät sina lokaler och förmedlade kontakter och med museet kunde jag ventilera mina tankar kring projektet och gestaltningen och det var värdefullt att få deras reflektioner.

Många delade med sig av djupt personliga och drabbande berättelser om händelser i sina liv, kopplade till Fisksätra. Det var ett stort förtroende att få ta del av och det väckte mycket tankar och frågor.

Jag spelade sex föreställningar av Reflect under november 2018. Varje föreställning inleddes med en uppmaning att mötas, att samtala med varandra under vandrigen, därför att jag ville skapa det här konstverket tillsammans med publiken. Jag ville att de som vandrade med skulle reflektera varandra och att konstverket på så sätt skulle leva vidare i minnen av de här mötena.

Det var starkt att möta publiken, framförallt de boende i Fisksätra och förmedla deras berättelser om platsen. Många blev berörda, många kände igen sig – och berättelserna – men även den publik som kom utifrån blev drabbad av platsen och de minnen och erfarenheter som gestaltades där. Flera sa att deras bild av Fisksätra förändrats. En del av de Fisksätrabor som kom och var med på vandrigen tyckte att det var mörka och dåliga berättelser som lyftes fram och att min gestaltning förstärkte bilden av Fisksätra som en problematisk och orolig plats. Andra tyckte att jag fångade Fisksätra och att det var bra att jag inte väjt för de mörkare stråken.

Reflect/Fisksätra Stories ska få en del två. Det ska bli en podwalk där även röster från vandrigen ska få ta plats, är det tänkt. Jag kommer att fortsätta fundera över hur Fisksätra framställs och min roll i det. Förhoppningsvis kommer även fler röster och platser att få plats som ytterligare kan nyansera och lägga lager på lager till Fisksättras identitet.

Lena Lagerlöf, februari 2018

SMART KREATIV STAD

Smart Kreativ Stad är ett projekt med fokus på rörlig bild, digitala media, innovation och stadsutveckling i Stockholmsregionen 2015–2020. Projektet drivs av Filmregion Stockholm–Mälardalen i samarbete med medlemmar och partners inom ett brett spektrum av branscher.

Filmregion Stockholm–Mälardalen är huvudstadsregionens samarbetsorganisation inom de kreativa och kulturella näringarna med fokus på film, TV och digitala medier.

Konstnärlig ledare

Geska Brecevic

geska.brecevic@frsm.se

CRM-ansvarig

Jeanette von Arnold

jeanette.vonarnold@frsm.se

